

מסורת הש"ס

א) ג'צ"ב יב: ושי"ג, ב)מוספתא פי"א, ג) לעיל גג: ד) גסס דף, ד) ימות סו: פוטע פא: כ"ב קמ, ו) עיין פירש"י בענייניו ה. ד"ה נקטינן, ו)מוספתא פי"ב כ"ב קמד:, ח) מדרש כב. עירובין סד:, ט) כ"ב פד:, י) פסחים לג:, יא) גב"י יו"ד פו"ס ר"מ יתמא על נכון פה"ל אמ אביך לרבות אשת אביך אמר אמת לרבות בעל אמן וי"ו יתירה דואת אמן לרבות אמן הגדול, ט) סנהדרין מז:, ט) ג"ל אשכ"ז ד"ה וקטנו, ט) ועי' שם פו: ד"ה ולעטלו וכו' וע"ע רש"י תענית כה. ד"ה כי משני:, ט) ועי'ע מוס' כ"ב קמד:.

תורה אור השלם

- כבד את אביך ואת אמך. אמן למען יאריך ימים על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך.

שמות כ יא

גליון הש"ס

גמ' את אביך זו אשת אביך. עי' נכורות דף ו' ע"א מוס' ד"ה ורש"י: שם ה"ם מחיים. עי' רשב"ם כ"ב דף קלא ע"ב ד"ה וזהו אלל בני העגל ור"ע: שם כל י בני העגל הוה אתי לבייתא. והיה נראה בגבלי תמורת שהיה לנפש נשכנת ופטר כל רבס בקידוש היום ולא נשאר ממס שזה חפשים ממנו כי דקדים חיים ופטרס בקידוש: כפר מקדים פי' משני:, שם לחכמי ישראל אני צריך. עי' מדרש רנח פי' וחי:

הגהות הב"ח

א) תר"ה ולא אמר כו'. טעון וזין טוחן ואותוב כו':

תוספות רי"ד

וכן לא יאמרו שניהם וכו': הווא גברא דאוגר ר' רחאי לחבריה לטחינה פי' שיטחין בו בשכרם כל מה שצריך לו לביית לטף איתער זבין ריחיא וחמרא א"ל עד האידנא הוה טחינא גבך השתא הב לי אגרא דטחינה סבר רבינא למימר היינו מנחי דתנן דאז נה ואחד נותן לה דמי מזונות א"ל ר"ע מי דמי התם חדא כריסא אית לה תרי כריסאט לית לה אבל הכא מצי א"ל טחון וזבין [טחון] ואותוב פי' באותו שקנית טחון בשכרה לאחרים ובאותו שהשרכת טחון ותותוב (כריסן) [בביתך] כפי התנאי וה"מ היכא דלא שכיחא טחינה לריחיא אבל היכא ושכיחא טחינה לריחיא כגון זה כופין על מדת סדום: מתנ"י אלמנה אשת אביך וכו' אשתי לוח כרית בעלי אין היורשים יכולים לומר לה לביית

מאי למקום שאמה. דקמינ מילתא פסיקתא ש"מ כל בת אלל האס: **דאוגר** ליה **ריחיא** **לחבריה** **לטחינה**. לא הסנה שוכר לתת מעות למשכיר אללא שיטחון לו למוזנות ציתו בשכרו: **לסוף איעשר**. משכיר:

זבין ריחיא וחמרא. לטחון זה מוזנות ציתו: **דמי מוזנות**. ולא אמרינן שניהם יתנו לה מוזנות ואע"פ שלא פסק לה דמיס מתחלה אללא מוזנות חייבוהו לתת דמיסם כשיס לה מוזנות ממקום אחר. הכא נמי אע"פ שלא פסק אללא טחינה עכשיו שאינו צריך יתן דמיס: **טחון וזבין**. באותה שלקחת: **טחון ואוסיב**. למוזנותיך באותה שאללי: **ולא אמרן**. דלא יהיב דמי: **אלא דליס ליה טחינא לריחיא**. שאין שוכר מואל לטחון בשכר כל זמן שמואל לטחון טחון בשכר ונתן לזה דמיס: **מדם סדום**. זה נהנה וזה לא חסר לא היו עושין טובה: **מתנ"י** **אי אפשר לווא מציס בעלי**. ללכת מצית בעלי: **גמ'** **ולא בנכסי**. בית דר כעין צריך כדאמרין במסכת שבת (דף עו:): בנקטא כי עקמא. אס היה מדור שלו דר לא קבל עליו להוציא את בניו ולהוסיפה: **ט) בנכסים מועטין**. שהבנות זוכות צון כדמתן (לקמן דף קא:): הבנות חיונו והבנים ישאלו על הפתחים: **וקדמו**. קודם שיצואו לב"ד ומכרוס: **שיפלס**. חוקה בדקיה:

מאי. מי אמרינן לא מפקינן לה כל ימיס שיכול להתקיים או דלמא אמרי' לה ללו כל כמינן: **צרכס הציס צרובס**. בני אלס שעוזרין זה את זה משתכרין ומול דרכיס עדיף: **וליסבו לה**. לפי מה שנתמעטה צרכת הצית ביציאתה: **לשון חכמים**. יש ללמוד ממנה צרכה ועושר ורפואה: **אס היס פקת**. זה שלוקח פירות הרבה ואין לו שהות למושכס אללא נתן מעות: **שוכר אס מקומו**. דהוי לה כי תליזו וחליזו קונה לו. מרי אמה למד מהרן סמורה שלא יוכל המוכר לחזור עליו עושר למוד מלשון חכמים: **לא ילעוס כו'**. למדת שהחטים הלעוסין יפה למכה: **נר יסא דלוק במקומו**. אלל השולמן כמו צחי דכל ע"ש היה צא לציית משנפטר כדלקמן: **יוסף חפני**. דמן חיפא: **אס אצינ**. כל אחין רצויין: **וי"ו יתירה**. דואת אמן: **ה"מ**. דמיצי כצכוד אשת אצינ צחי אצינ: **צי שמי**. ערב שבת. ונראה צעניי לפי צצין השמשות שלו שגור צפי כל והכל חרידים אליו לגמור מלאכתן עד שלא יתחנן וזבין ריחיא וחמרא **לעו כו'**. לומר לא דקידס היו שלא היה להן רשות לצל לציית כמו רבי: **ספור מינע סדין עלמא**. שיהי מואה **שמתעסקו בקבורות: דקדים ערסייו לערפי**. הס נקצרו מחלה: **והאי דאמר הכי**. שזוקק להודיע שימושו וישרתוהו: **דלא לימרו**. אינשי עלייהו כשימותו מילתא דאסורא הוה צהו שלא זכו להתעסק בו ואיגלאי מילתא דהאי אגנא עלייהו: **עיינו**. גדולת על הכפרים וכרכין גדולים מהס:

אביך ואנו זנים אותך אללא זנים אותה ונותנים לה מדור לפי כבודה אמרה אי אפשר לזוח מבית אבא יכולים היורשים לומר לה אם את אצלנו י"ל מזונות אי אין את אצלנו א"ל מזונות ואם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה: תנינא לאה דת"ר משתמשה במדור (כדדך) שששתמשה בחיי בעלה בכרים וכסתות כדרך שנשתמשה בחיי בעלה שכך כתב. כל ימי מיגר אלמנותיך בביתו [וכדך] תהא יתבא וכר] תני ר"י בביתו ולא בביתך פי' אם הבית צר דוחקם ש"א"י להשתמש עם היתומים ואין לה מדור דאדעתא דמפקא להו לזילותא לא כתב לה אמר ר"ג יתומים שקדמו ומכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום ומ"ש א) מדר"א ר"ג דארי"ז ארי"ז יתומים שקדמו ומכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום ומימר התם מכרו הוה לא תפיס מחיים אמר אביי מדור אלמנה שנפל אין היורשים חייבים לבנותו פי' שבות זה שיעבד לה כ"ז שהוא קיים ולא יותר תניא נמי הכי מדור אלמנה שנפל אין היורשים חייבים לבנותו ולא עוד אלא היא אומרת הניחו לי ואני אבננו משלי אין שומעים לה פירוש דכיון דנפל פקע שיעבודה. בעי אביי שפצה מאי פי' שרוצה לשפץ ולהחיות (הבדק) (הבית) שלא יפול מהו חיקו וכל חיקו דמבונא לקולא אצל המחזיק הלכך אינה רשאי לשפץ אלא יפול ויפקע שיעבודה (לפי פירון הגאון הבית עומד בחזקת היתומים לפיכך אין האשה יכולה לשפץ אבל הרב פי' שהבית הוא בחזקת אלמנה ויכולה לשפץ): אמרה אי אפשר לזוח מב"א וכו' וליתבו לה כי יתבו התם מסייע ליה לר"ה דארי"ה ברכת הבית ברובה פי' ברוב ב"א מתמעטת הוצאה שיותר צריך אדם יחיד למוזנותיו ממה שצריך אם יתחבר עם אחרים. וליתבו לה לפי ברכת הבית הא"נ והא דתני אין לה מוזנות הצריכים ליחיד אבל כפי שצריך לפי רוב בני הבית יהבו לה:

^[1] לפעיתו בגמ' הניסא ארי"ז ארי"ז יתומים שקדמו וכו' התם לא משתעבדי לה מחיים הלא משתעבדי לה מחיים וגירסת רבינו התם לא תפיס מחיים י"ע

הנושא את האשה פרק שנים עשר כתובות

קנ.

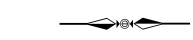
וְלֹא־אָמַרְן אֲלֹא דְלִית לִיה מַחֲינָה לְרִיחָא. תימה הוואל והאי עובדא גדליה טחינה לריחיא אמאי איצטרך רב עוירא למימר התם מרי כריסתא לית לה הכא טחון וזבין א) אפי' לא הוה משכח משכיר למיטען ומזנן דהוה חד כריסא לא הוה דמי למנחי דבמתניתין ליכא פסידא דצעל כי יהיב לה דמי מוזנות

ממה שהיה נותן מוזנות עלמן אבל השוכר אית ליה פסידא אס יתן שכר הטחינה שהרי אינו מואל לטחון ומכיסו יצטרך לפדוע ואמר רבי דצללו האלי טעמא דטחון וזבין טחון ואותיב הוה מצי לצטולי המקח שלא יצטרך ליתן לו אגרא הוואל ואית ליה פסידא אבל מ"מ המשכיר יאמר כמו כן לדדיי אית לי פסידא שכר ריחיא שלי ויכול לצטל המקח קודם הזמן ונהי דשוכר לא יצטרך ליתן לו שכר מכיסו אבל לעכז הריחים עד זמן שהטנו ציניהן לא יוכל השוכר הוואל ומשכיר אית ליה פסידא אבל השמא דמצי למימר ליה טחון וזבין טחון ואותיב ולית קך פסידא על כוכחך תניח לי הריחים עד הזמן שהרי לי הוה פסידא וכן אין פסידא: **ה"ג שיפצא מאי**. ושם דבר הוא כלומר מהו שתשפץ וכן פי' ר"ח: **ברכת הבית** ברובה. פי' ר"ח כגון הא דלמרינן (שבת דף קכב.) נר לאחד נר למאה וכן כל כהאי גוונא אין נותנין ט):

ילדה והן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה: **גמ'** יתנו רבנן ט) משתמשת במדור כדרך שמשתמשת בחיי בעלה כעבדים ושפחות כדרך שמשתמשת בחיי בעלה בכרים וכסתות כדרך שמשתמשת בחיי בעלה בכלי כסף ובכלי זהב כדרך שמשתמשת בחיי בעלה שכך כתב לה ט) ואת תהא יתבת בביתי ומיתונא מנכסי כל ימי מגר ארמלותיך בביתי תני ט) רב יוסף הבביתי ולא בבקתי אמר רב נחמן יתומים שמכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום ומ"ש מדרבי אסי א"ר יוחנן ט) דא"ר אסי אמר ר' יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו התם לא משתעבדי לה מחיים הכא משתעבדי לה מחיים אמר אביי ט) נקטינן מדור אלמנה שנפל אין היורשין חייבין לבנותו תניא נמי הכי מדור אלמנה שנפל אין היורשין חייבין לבנותו ולא עוד אלא אפילו היא אומרת הניחוני ואבננו משלי אין שומעין לה בעי אביי ט) שיפצה מאי תיקו: אמרה אי אפשר: וליתבו לה כי יתבה התם מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא ברכת הבית ברובה וליתבו לה לפי ברכת הבית ה"ג אמר רב הונא לשון חכמים ברכה לשון חכמים עושר ט) לשון חכמים מרפא ברכה הא דאמרין עושר דתנן ט) המוכר פירות לחבירו משך ולא קנה מדד ולא משך לא קנה ואם היה פקח שוכר את מקומו מרפא דתנן ט) לא ילעוס אדם חטין ויניח על גבי מכתו בפסח מפני שמחמיצות ת"ר בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך נכנסו בניו אצלו אמר להם הזהרו בכבוד אמכם נר יהא דלוק במקומו שולחן יהא ערוך במקומו מטה תהא מוצעת במקומה יוסף חפני שמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם ישמשוני במותי: הזהרו בכבוד אמכם: דאורייתא היא דכתיב יכבד את אביך ואת אמך אשת אב הואי אשת אב נמי דאורייתא היא דתניא יכבד את אביך ואת אמך. את אביך זו ט) אשת אביך ואת אמך זו בעל אמך טו"ו יתירה לרבות את אחיך הגדול. הני מילי ימחיים אבל לאחר מיתה לא: נר יהא דלוק במקומו שולחן יהא ערוך במקומו מטה תהא מוצעת במקומה: מאי טעמא ט) כל כי שמישי הוה אתי לבייתה ההוא בי שמשא אתאי שבכתא קא קריה אבבא אמרה אמתיה שתיקו דרבי יתיב כיון דשמע שוב לא אתא שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים: יוסף חפני שמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם ישמשוני במותי: סבור מינא בהדין עלמא הוא דקאמר כיון דחזו דקדים ערסייהו לערסיה אמרי שמע מינא לההוא עלמא הוא דקאמר והאי דאמר הכי דלא לימרו מילתא הואי להו ועד האידנא נמי זכותו דרבי הוא דאהניא להו אמר להן ט) לחכמי ישראל אני צריך נכנסו אצלו חכמי ישראל ט) אמר להן אל תספדוני בעיירות והושיבו

בכמה מקומות (שבת פו:) ובתענית כה. כל היכי דמני צי שמישי היינו ערב שנת ולא שמעתי טעם). אל תספדוני בעיירות. רבינו הקדוש ליה את בני, כשטוליו את אלוני למקום קבורתי, דהוא מת בצפורי וקבורתו צנית שערים, אל תספדוני צעירות קטנות שמתערב עליהן, אללא בכרכס גדולים, דליכא אינשי טובא ומכפיש מעיירות נמי להתם (סנהדרין מז:).

יג א ב מיי פ"ז מה'ל שביעות הלכה ח טור שיע ח"מ סימן שית:
ד יד ב מיי פ"ח מהלכות אלוות הלכה ד סגמ לאון פא טושי"ע אה"ע סי' דז ספיף ו:
מו ד מיי שס הלכה ב טושי"ע שס ספיף א:
מוז ה מיי שס הלכה ג טושי"ע שס ספיף ה:
ז יו מיי שס הלכה ב טושי"ע שס ספיף ד:
יח ז מיי שס הלכה ג טושי"ע שס ספיף ג:
יט סגמ לאון פא טושי"ע אה"ע סימן קיב ספיף ד:
יכ ח ט מיי פ"ח שס הלכה ב טושי"ע שס סימן דז ספיף ב:
כ י מיי פ"ג מהלכות מביעה הלכה ו סגמ קלא ספיף א:
עשין סב טושי"ע ח"מ סימן קלא ספיף א:
כא ב מיי פ"ה מהלכות חתן ומלה הלכה יט סגמ לאון פט טושי"ע א"ח סימן תפו ספיף א:
כב ל מיי פ"ו מהלכות ממרים ה' טו סגמ עשין קיב טושי"ע יו"ד סי' קמ ספיף כא:
כג מ מיי שס טושי"ע שס ספיף כב:
כד נ מיי שס טושי"ע שס ספיף כא:

מוסף רש"י

מדת סדרים. זה נהנה וזה לא חסר (ב"ב יב.) שלי דלפניו מיד דלא חקר ציה לא מהני לחבריה (עירובין סט.) כדמתן (באבות פ"ה מ"ח) האומר שלי שלך שלך זו מדה ציונות ויש אומרים זו מדת קדוש (רשב"ם ב"ב קסח.) כל ימי מיגר ארמלותיך. כל ימי משך אלמנותיך (ועיל גב.). בביתו ולא בבקתי. אס יס לו בית סופין אמ היורשין לתת לה מדור לפי כבודה ואין יכולין לומר לה לבי צית אביך ואנו זנין אותך שס, אלל אין לו בית אללא ביקקא בעלמא, צריך דר וקטן ולשון ביקקא צי עקמא (שבת עז:) יכולין לומר לבי מאללנו, דלת הוה יתבא צציינא ככת לה, ולא בנכסי (ועיל דנ.). יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. דמתן (לקמן קא: וצ"ב קלט:) מי שמת והותם צניס וצנות, כגון שהנכסים מוצנין בהנסי ירשו והצנות חזק, נכסיס מועטין הבנות חזון והנסיס שאלו על הפתחים, וקדומו ומכרו קודם שצאו הבנות לב"ד בחזקת צנות (סוטה כא.) מה שמכור האשה והצנות מנכסיס משועבדים, וכ"ש בנכסיס מרובים כדאמר בכמוצות האחים שעשערו מוציאין לפניהם ואין מוציאין למוצות (רשב"ם ב"ב קסח.) נקטינן. מקורת מאלותינו, מטה מריותינו (עירובין ה.) לא לילוס. לא יסוס (פסחים לט.) כל בי שמישי. לילי שנת קרי צי שמישי בכל זכותא, מפני שצין השמשות שלו חלק מכל ימיס והוצרך להוכיחו

אל תספדוני בעיירות.

מכרו הוה לא תפיס מחיים אמר אביי מדור אלמנה שנפל אין היורשים חייבים לבנותו ולא עוד אלא היא אומרת הניחו לי ואני אבננו משלי אין שומעים לה פירוש דכיון דנפל פקע שיעבודה. בעי אביי שפצה מאי פי' שרוצה לשפץ ולהחיות (הבדק) (הבית) שלא יפול מהו חיקו וכל חיקו דמבונא לקולא אצל המחזיק הלכך אינה רשאי לשפץ אלא יפול ויפקע שיעבודה (לפי פירון הגאון הבית עומד בחזקת היתומים לפיכך אין האשה יכולה לשפץ אבל הרב פי' שהבית הוא בחזקת אלמנה ויכולה לשפץ): אמרה אי אפשר לזוח מב"א וכו' וליתבו לה כי יתבו התם מסייע ליה לר"ה דארי"ה ברכת הבית ברובה פי' ברוב ב"א מתמעטת הוצאה שיותר צריך אדם יחיד למוזנותיו ממה שצריך אם יתחבר עם אחרים. וליתבו לה לפי ברכת הבית הא"נ והא דתני אין לה מוזנות הצריכים ליחיד אבל כפי שצריך לפי רוב בני הבית יהבו לה: